

28/04/2016

Escolaritat, coneixement local i memòria de treball: Un estudi sobre tres societats caçadores-recol·lectores contemporànies

Un estudi en poblacions indígenes caçadores-recol·lectores ubicades al Congo, Borneo i Bolívia ha permès evidenciar la diferència entre les formes d'adquisició de coneixement de persones escolaritzades i persones que posseeixen només coneixement de l'ambient local. Els resultats revelen que en l'activació de la memòria, ambdós grups utilitzen diferents estratègies cognitives: els que van passar per l'escola repeteixen el conjunt com va ser presentat en tant que els que no són escolaritzats tendeixen a usar una organització semàntica.

Autora de la fotografia: Tezza Napitupulu.

El que s'aprèn a l'escola, complementa o substitueix el coneixement adquirit mitjançant

formes no reglades? La pregunta ha despertat l'interès de diversos investigadors que treballen amb poblacions indígenes, entre les quals els nivells d'escolarització són sovint baixos, però els que -per altra banda- ostenten alts nivells de coneixement ambiental local. Tot i que no hi ha un consens total, aquests investigadors semblen decantar-se per la idea que l'escolarització pot anar en detriment de l'adquisició d'un altre tipus de coneixements, ja que no es pot estar en dos llocs aprenent dues coses alhora. El procés de substitució d'un tipus de coneixement per un altre és encara més accentuat si els programes escolars no estan contextualitzats. No obstant això, són pocs els investigadors que han analitzat si les diferents formes d'adquisició de coneixement es valen d'estratègies cognitives diferents.

Autor de la fotografia: Romain Duda.

En aquest estudi analitzem si el nivell d'escolarització d'una persona i el seu nivell de coneixement ambiental local afecten, d'una manera o altra, la forma en què les persones fan servir la seva memòria. Utilitzem dades recollides entre tres societats actuals de caçadors-recol·lectors (els Baka, a la conca del Congo, els Punan a Borneo, i els Tsimane' a l'Amazònia Boliviana). Les tres societats es caracteritzen per tenir accés recent i sovint precari a l'escolarització, però un gran coneixement sobre el seu medi ambient local. En concret, vam entrevistar a un total de 94 persones (24 Baka, 25 Punan, i 45 Tsimane') entre els que vam recollir informació sobre 1) el seu nivell d'escolarització, 2) els seus coneixements de caça i plantes medicinals, i 3) la seva memòria, per la qual cosa demanàvem a les persones entrevistades repetir-nos llistes de paraules freqüentment usades en cadascuna de les cultures.

Pensàvem trobar que les persones que no fan servir l'escriptura tindrien millor memòria (ja que depenen més d'ella), però trobem que la capacitat dels entrevistats per recordar paraules no estava relacionada amb el seu nivell d'escolarització. No obstant això, també trobem que les estratègies per activar la memòria eren diferents: les persones que havien anat a l'escola recordaven més paraules en el mateix ordre en què els havien estat llegides, mentre que les persones que no havien anat a l'escola, recordaven més paraules que estaven associades semànticament (per exemple, si nomenaven una fruita, recordaven una altra fruita a la llista).

Els nostres resultats suggereixen que l'escolarització sembla afavorir uns tipus d'estratègies cognitives determinades (en aquest cas, la repetició), però pot ser que això sigui en detriment d'altres estratègies (en aquest cas, l'organització semàntica). L'educació formal pot millorar el benestar de les persones, però, si no es contextualitza, també pot accelerar l'erosió del coneixement ambiental local i generar canvis en el sistema cognitiu.

Victoria Reyes-García

Professora d'Investigació ICREA
 Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA)
victoria.reyes@uab.cat

Referències

[View low-bandwidth version](#)